

DOI: 10.26565/2786-5312-2025-101-16

УДК 811.111:378.147.091.31

Н. М. Старцева

кандидат філологічних наук, доцент кафедри ділової іноземної мови та перекладу

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; e-mail: nstartseva@karazin.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0264-913X>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=GLaHCacAAAAJ&hl=ru>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Natalya-Startseva-2268587114>

В. В. Ільченко

старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; e-mail: valeriia.ilchenko@karazin.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6757-1882>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=o2ScB8AAAAJ>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Valeriia-Ilchenko-2268576625>

О. В. Карпенко

старший викладач кафедри ділової іноземної мови та перекладу

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; e-mail: yelena.karpenko@karazin.ua;

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6795-2487> GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?hl=ru&authuser=1&user=yQX25gIAAAAAJ>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Olena-Karpenko-2294068718>

Агентність у цифровому освітньому середовищі: можливості й ризики

У статті розглянуто вплив цифрового освітнього середовища на агентність усіх суб'єктів навчального процесу, виниклі трансформаційні зміни агентності, потенційні вектори її розвитку та ризики, зумовлені впровадженням цифрових освітніх технологій. Визначено вплив різних типів агентності на формування сталого навчального середовища в умовах цифровізації: студентська агентність сприяє адаптації здобувачів освіти до локальних і глобальних трансформацій; викладацька агентність забезпечує гнучкість навчального процесу; коагентність сприяє посиленню міжсуб'єктної взаємодії та ефективній колаборації між усіма стейкхолдерами освітнього середовища. У статті зазначено, що новітні технології мають як позитивний, так і негативний вплив на розвиток усіх типів агентності: системи управління навчанням (LMS) та інтерактивні онлайн-платформи сприяють розширенню доступу до освітніх ресурсів, персоналізації навчального процесу та підвищенню його гнучкості. Попри значні переваги, цифрові технології у сфері освіти також породжують низку викликів. До ключових ризиків автори відносять цифровий розрив, за якого частина здобувачів освіти через низький рівень технологічної доступності або недостатність цифрових навичок може залишитися поза основним навчальним процесом, та негативний вплив на академічну доброчесність – поширення можливостей академічних порушень, зокрема плагіату та недоброчесного використання освітніх ресурсів. Наголошено на необхідності забезпечення оптимального балансу між інтеграцією цифрових технологій та застосуванням традиційних педагогічних підходів, що сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу, збереженню академічної доброчесності та формуванню стійкої агентності в суб'єктів освітнього процесу.

Ключові слова: академічна доброчесність, викладацька агентність, коагентність, студентська агентність, цифрове освітнє середовище, цифровий розрив, цифрові освітні технології.

Як цитувати: Старцева, Н., Ільченко, В., Карпенко, О. (2025). Агентність у цифровому освітньому середовищі: можливості й ризики. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (101), 147-155.

DOI 10.26565/2786-5312-2025-101-16

In cites: Startseva, N., Ilchenko, V., Karpenko, O. (2025). Agency in the Digital Educational Environment: Opportunities and Risks. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, (101), 147-155.

DOI 10.26565/2786-5312-2025-101-16

© Старцева Н. М., Ільченко В. В., Карпенко О. В., 2025

This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.

1. ВСТУП

Концепція агентності зазнає суттєвої трансформації, зокрема в контексті освіти, під впливом стрімкого розвитку цифрових технологій. Традиційно студентську агентність розглядають як здатність до самостійного навчання, постановки індивідуальних цілей і коригування власної освітньої траєкторії. Проте в умовах цифровізації вона еволюціонує в більш взаємозалежний та багатовимірний феномен і набуває нових вимірів завдяки широкому доступу до інформації, цифрових платформ та інструментів штучного інтелекту, що суттєво змінює структуру та динаміку навчального процесу. Викладачі завдяки залученню до цього процесу розширюють власну агентність, упроваджуючи цифрові технології в розроблення навчальних матеріалів, методик та організацію навчання.

Проте разом із цими перевагами виникають і нові виклики, пов'язані з обмеженням творчої свободи, залежністю від алгоритмів штучного інтелекту та дотриманням академічної доброчесності. Питання, яке зараз постає перед освітою, полягає в тому, як зберегти агентність студентів і викладачів, одночасно використовуючи технології для її подальшого розвитку – а можливо, і трансформації – та підвищення ефективності навчального процесу.

Актуальність дослідження зумовлено необхідністю аналізу впливу цифрових технологій та штучного інтелекту на агентність студентів і викладачів в умовах онлайн-навчання. У контексті всебічної цифрової трансформації освіти важливо оцінити як позитивні, так і негативні аспекти цих змін, зокрема їхній вплив на самостійність, ініціативність та здатність агентів до ефективного управління навчальним процесом, що є ключовим фактором у підвищенні академічної успішності та подальшої розбудови освіти в Україні.

Об'єктом дослідження є концепція студентської та викладацької агентності та її трансформація під впливом активного впровадження та використання цифрових технологій та штучного інтелекту у сфері освіти. Предметом аналізу є виклики та можливості, з якими стикаються суб'єкти навчального процесу в контексті формування й розвитку агентності.

Метою статті є аналітичний огляд найбільш актуальних ризиків для агентності, що виникають в епоху цифровізації, та вивчення того, як у цифровому навчальному середовищі студенти та викладачі можуть зберегти й розвивати в подальшому свою агентність, знаходячи баланс між використанням цифрових технологій і необхідністю збереження автономії. Мета дослідження зумовлює розв'язання таких завдань: 1) визначити вплив цифрових технологій на розвиток агентності студентів і викладачів; 2) виявити ризики, пов'язані з використанням цифрових технологій у навчальному процесі; 3) дослідити можливості збереження й розвитку

агентності студентів і викладачів у цифровому середовищі.

Теоретичне значення проведеного дослідження полягає в концептуалізації агентності в умовах цифрового навчального середовища. Аналіз позитивних змін агентності під впливом цифрових технологій, ідентифікація ризиків для її реалізації та детермінація їхніх причин становлять практичну складову цього дослідження.

2. ТИПИ АГЕНТНОСТІ В ОСВІТІ

Агентність є важливим концептом у дослідженні навчальних середовищ, зокрема в динамічних і мультикультурних контекстах, таких як викладання іноземної мови професійного спрямування (ESL). Згідно з М. Емірбеєром та А. Міше (1998), агентність визначають як здатність оцінювати й реконструювати своє оточення, адаптуючи дії до змін у глобальному контексті [10, с. 971]. В освітньому середовищі агентність виявляють через свідомі дії суб'єктів навчального процесу для формування та трансформації середовища з метою досягнення бажаних результатів [6; 11; 12; 18]. Основними вимірами агентності є персональні (інтелектуальні здібності, навички, таланти) та зовнішні (економічний і соціальний капітал) ресурси [18, с. 11]. Сучасні освітні системи спрямовано на розвиток персональних ресурсів, що допомагає студентам і викладачам орієнтуватися в складному середовищі та формувати агентність [1; 27; 28].

Агентність в освітньому контексті виявляють у різних формах: студентській, викладацькій – та коагентності, кожна з яких має свої особливості й впливає на освітню екосистему.

Студентська агентність, зокрема, допомагає студентам ставити цілі, рефлексувати над навчанням і діяти задля досягнення результатів, сприяючи розвитку когнітивних та соціальних навичок, особливо в онлайн- та гібридних середовищах [21, с. 4]. У контексті глобальної громадянськості, на яку звертає увагу ЮНЕСКО, вона допомагає адаптувати знання до реалій оточення та брати відповідальність за зміни на глобальному та локальному рівнях [28].

Освітнє середовище суттєво впливає на студентську агентність. Взаємодія між викладачем і студентом, зокрема ефективна комунікація та зворотний зв'язок, сприяє глибшому засвоєнню матеріалу, розвитку критичного мислення та мотивації. Персоналізація та автономізація навчального процесу, що дозволяє студентам самостійно обирати навчальні траєкторії й адаптувати їх під індивідуальні потреби, підвищує їхню активність і мотивацію.

Нещодавні українські ініціативи, зокрема «Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року», підкреслюють важливість надання студентам персоналізованих можливостей для навчання, що дозволяють контролювати їхні освітні траєкторії.

Спираючись на когнітивні теорії та теорію структуризації Е. Гідденса, а також ураховуючи соціокультурне середовище, ступінь залученості студента та його вподобання щодо видів навчальної діяльності, виокремлюють такі типи студентської агентності: самокеровану, колаборативну, технологічну, культурно орієнтовану, дослідницьку, рефлексивну та дієво орієнтовану [2, с. 136].

Викладацьку агентність визначають як динамічну взаємодію викладачів зі своїм професійним середовищем, що включає індивідуальні зусилля, ресурси та контекстуальні чинники. Згідно з екологічною моделлю, викладацька агентність має три виміри: ітераційний, проєктивний і практично-оцінний [17; 23]. Ітераційний вимір відображає стабільність рішень, що базуються на знаннях і досвіді викладача, проєктивний – орієнтується на майбутнє і постановку цілей, а практично-оцінний фокусується на прийнятті рішень у поточний момент. Реалізація агентності можлива, коли активовано всі три виміри. Водночас шаблонні моделі викладацької діяльності, обмеження щодо прийняття альтернативних рішень, ієрархічні відносини та конкурентне середовище інколи перешкоджають її реалізації [23, с. 6].

Коагентність, на відміну від студентської та викладацької агентності, спрямовано на співпрацю студента з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами для підтримки академічного та особистісного розвитку. Вона реалізується на кількох рівнях і має комплексний вплив на освітню екосистему, оскільки, згідно з Д. Палфрейманом, процес навчання пов'язано не лише з особистістю студента, а й із його сім'єю, навчальною спільнотою та іншими соціальними групами [22, с. 353]. Коагентність виявляють на таких рівнях: «студент – викладач» (через створення інклюзивного гнучкого середовища), «студент – студент» (через участь у формуванні персоналізованих освітніх траєкторій), «студент – батьки» (через взаємодію сім'ї з навчальним закладом) і «студент – спільнота» (через партнерство з органами студентського самоврядування та зовнішніми стейкхолдерами задля модернізації освітніх програм і системи освіти) [20, с. 4].

3. ВПЛИВ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА НА АГЕНТНІСТЬ В ОСВІТІ

Сучасні цифрові технології, зокрема системи управління навчанням (LMS), інтерактивні платформи для онлайн-навчання та дистанційні курси, суттєво впливають на агентність студентів і викладачів. Вони розширюють доступ до освітніх ресурсів, сприяють персоналізації навчального процесу та підвищують гнучкість освітніх траєкторій. Водночас цифрові інструменти ставлять перед суб'єктами освітнього процесу нові виклики: необхідність адаптації до технологічних змін, ризики цифрового розриву, недостатній рівень цифро-

вої грамотності, негативний вплив на академічну доброчесність та критичне мислення.

Успішна освітня діяльність в умовах всебічної цифровізації потребує сформованої рефлексивної агентності студентів, що передбачає розвиток навичок критичного мислення як основи ефективного навчання, самоаналізу та усвідомленої відповідальності за освітній процес [32, с. 8]. Студенти мають не лише використовувати цифрові технології, а й оцінювати їхню доцільність і вплив на когнітивні процеси, академічну доброчесність та суспільні цінності.

Студентська автономія в навчальному процесі реалізується через доступ до онлайн-курсів, цифрових бібліотек, відеоматеріалів та інших освітніх платформ. Це дозволяє студентам обирати навчальний контент за своїми інтересами й потребами та визначати власний темп навчання. Такий підхід сприяє розвитку їхньої самокерованої агентності, оскільки вони беруть на себе відповідальність та можуть здобувати знання поза межами традиційних аудиторій [26, с. 3].

На відміну від традиційної освіти, де агентність часто обмежують контролем викладача, нові технології надають студентам більше свободи у виборі навчальних стратегій та сприяють розвитку технологічної агентності.

Водночас зберігається потреба у формуванні колаборативної агентності, оскільки, як підкреслював Л. Виготський, освітній процес, зокрема вивчення іноземної мови, має соціокультурну природу й не є ізольованим, а натомість передбачає активну взаємодію з іншими суб'єктами навчального процесу [31, с. 29]. У сучасному навчальному просторі, завдяки цифровим і комунікаційним технологіям, зростає міжкультурна взаємодія через контакт з носіями різних мов і культур, участь у міжнародній академічній мобільності та грантових проєктах [15, с. 93]. Така взаємодія не лише сприяє розвитку когнітивно-комунікативних компетентностей та підвищенню рівня міжкультурної обізнаності. Вона є необхідним підґрунтям для формування культурно орієнтованої агентності задля інтеграції студентів у глобалізоване суспільство знань.

Участь у вебінарах, онлайн-воркшопах і міждисциплінарних дослідницьких проєктах є ключовою для реалізації студентської дослідницької агентності в цифровому середовищі. Доступ до цифрових бібліотек, міжнародних платформ, онлайн-словників, перекладачів і інструментів для лінгвістичного та семантичного аналізу дозволяє студентам удосконалювати аналітичні навички, розвивати когнітивну автономію та підвищувати академічну доброчесність через перевірку унікальності текстів своїх досліджень [7; 33].

Цифрове освітнє середовище сприяє розвитку дієво орієнтованої агентності студентів, навіть за обмеженої мобільності через карантини чи воєнні

конфлікти. Воно дозволяє зберігати зв'язок з навчанням і розвивати практичні навички для інтеграції в глобальне професійне середовище через дистанційні стажування, волонтерські ініціативи в цифрових спільнотах, співпрацю в наукових дослідженнях і міжнародних міждисциплінарних проєктах [3, с. 51]. Використання платформ для віддаленої роботи також сприяє розвитку навичок цифрової кооперації, важливих на глобалізованому ринку праці [16, с. 35].

Проте з розвитком онлайн-платформ і цифрових інструментів зростає ризик залежності від алгоритмів штучного інтелекту, які орієнтують студентів на шаблонні завдання й відповіді замість розвитку власних знань і набуття досвіду. Це обмежує здатність приймати самостійні рішення та розвивати критичне мислення, замінюючи їх автоматичними відповідями, що негативно впливає на самостійність і творчість [26, с. 5].

Викладачі використовують онлайн-платформи та цифрові інструменти для коригування стратегій навчання, адаптації навчальних матеріалів, моніторингу прогресу студентів та врахування їхніх індивідуальних потреб і рівня підготовки. Система управління навчанням (LMS) Moodle має інструменти для автоматизованого оцінювання завдань, відстеження оцінок, активності студентів, а також для збору статистики щодо виконання завдань й участі у тематичних онлайн-чатах.

Викладачі адаптують спосіб подання матеріалу різними методами: через використання мультимедійних ресурсів для пояснення складних тем, викладання матеріалу з різних точок зору; включення інтерактивних елементів та завдань для самоперевірки; використання адаптивних навчальних платформ для коригування складності завдань залежно від рівня знань студента; створення персоналізованих навчальних ресурсів; гнучку організацію матеріалу; формування критичного ставлення до контенту; колаборативні онлайн-платформи; гейміфікацію.

Застосування таких підходів дозволяє викладачам зменшувати рутинне навантаження та зосереджуватися на творчих і міжособистісних аспектах викладання [9, с. 44].

4. РИЗИКИ ДЛЯ АГЕНТНОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

4.1. Академічна доброчесність

Академічна доброчесність – сукупність етичних норм і принципів, що регламентують чесність, відповідальність та об'єктивність в освітньому середовищі – виступає фундаментальним чинником формування академічної культури та етики [5; 13; 24]. Проте стрімка цифровізація освіти, зокрема інтеграція технологій у навчальний процес та поширення онлайн-навчання, спричинила безпрецедентні виклики для забезпечення академічної доброчесності.

Значно розширився спектр шахрайських практик, специфічних для онлайн-освіти. Серед них – академічний плагіат шляхом завантаження та видачі чужих робіт за власні, несанкціоноване використання допоміжних матеріалів під час дистанційного оцінювання, колективна взаємодія студентів у мережі з метою отримання відповідей, а також виконання іспитів чи завдань сторонніми особами, що підриває достовірність результатів навчальної діяльності [8; 14].

Зарубіжні наукові дослідження, присвячені академічній доброчесності в умовах онлайн-освіти, виявили основні чинники, що впливають на схильність студентів до порушень, а також визначили найпоширеніші причини академічної недоброчесності [13; 14].

Серед ключових факторів важливу роль відіграють особливості сучасного навчального середовища, зокрема необмежений доступ до інтернет-ресурсів, що створює умови для несанкціонованого використання допоміжних матеріалів.

Поширенню недоброчесної поведінки також сприяють інституційні умови: толерантність викладачів до академічного шахрайства, зокрема е-шахрайства, недостатньо розвинена політика забезпечення доброчесності та відсутність чітких правил щодо застосування інструментів штучного інтелекту.

Ще одним важливим аспектом є особливості оцінювання, адже системи управління навчанням (LMS) не завжди дозволяють достовірно перевірити самостійність виконання тесту студентом.

Водночас на індивідуальному рівні значний вплив має зовнішній тиск, спричинений очікуваннями батьків та однолітків, що може спонукати студентів до порушень принципів академічної доброчесності.

Усі зазначені фактори є проявами коагентності на різних рівнях академічної взаємодії, зокрема у відносинах «студент – викладач», «студент – студент», «студент – батьки» та «студент – академічна спільнота», що свідчить про системний характер цього явища.

4.2. Цифровий розрив

Ще одним викликом агентності в освіті є цифровий розрив. Він посилює нерівність у доступі до навчальних ресурсів і академічних можливостей та становить серйозну загрозу здатності студентів діяти незалежно, ухвалювати рішення та контролювати власний навчальний процес [19, с. 811]. Дослідники виокремлюють ключові фактори, які сприяють цьому явищу, зокрема технологічну інфраструктуру, соціально-економічний статус агентів, рівень цифрової грамотності та інституційні політики [30, с. 223].

Однією з ключових проблем є нерівний доступ до алокативних навчальних ресурсів, які в сучасних освітніх технологіях представлені цифровими інструментами та відіграють важливу роль у фор-

муванні освітнього середовища. Ця проблема особливо загострилася під час пандемії COVID-19, коли дистанційне навчання продемонструвало значний розрив між студентами, які мали достатньо ресурсів для онлайн-освіти, та тими, хто залишився без належного доступу [19, с. 811].

Соціально-економічні фактори ускладнюють ситуацію, адже родини з фінансовими обмеженнями можуть не мати коштів на ноутбуки, планшети чи стабільний інтернет. Це впливає на академічний прогрес студентів і підриває їхнє відчуття контролю над власною освітою, змушуючи покладатися на застарілі матеріали, тоді як однолітки користуються інтерактивним і технологічно розвиненим освітнім середовищем [25, с. 571].

Інституційні політики та освітні підходи також важливі у визначенні того, наскільки ефективно студенти та викладачі можуть використовувати цифрові технології в навчанні. Недостатні інвестиції в цифрову грамотність та відсутність чітко сформованої стратегії інтеграції технологій в освітній процес сприяють збереженню наявних нерівностей [25, с. 573].

Крім того, відмінності в рівні цифрових навичок створюють додаткові бар'єри, що заважають студентам самостійно досліджувати, аналізувати та синтезувати інформацію.

Неможливість повноцінно долучатися до цифрового освітнього середовища не лише обмежує автономію студентів, але й суттєво впливає на формування та реалізацію всіх типів студентської агентності. Зокрема, це ускладнює розвиток самокерованої агентності, що виявляють у здатності студентів персоналізувати навчальний процес; колаборативної агентності, яка передбачає ефективну взаємодію з навчальною спільнотою; технологічної агентності, пов'язаної з умінням застосовувати цифрові інструменти для навчання. Крім того, обмежений доступ до цифрового освітнього середовища заважає розвитку культурно орієнтованої агентності, що передбачає використання освітніх ресурсів у міжкультурному контексті; дослідницької агентності, яка стимулює самостійний пошук та аналіз інформації; рефлексивної агентності, необхідної для критичного осмислення власного навчального досвіду; а також дієво орієнтованої агентності, що визначає здатність студента застосовувати набуті знання на практиці.

5. ВИСНОВКИ

Сучасні технології значно змінюють освітній процес, надаючи нові можливості для розвит-

ку агентності студентів і викладачів. Цифрові технології сприяють автономії студентів у виборі навчального контенту, темпі навчання та формуванні індивідуальних освітніх траєкторій. Проте існують ризики, пов'язані з надмірним захопленням цифровими рішеннями, що можуть знижувати рівень їхнього критичного мислення й самостійності. Тому важливо зберігати баланс між використанням інноваційних інструментів і розвитком усіх типів студентської агентності. Застосування цифрових інструментів в освіті дозволяє викладачам коригувати навчальний контент відповідно до індивідуальних потреб студентів, сприяючи гнучкому та персоналізованому підходу в педагогічній діяльності. Проте важливо, щоб такі засоби не обмежували їхню педагогічну свободу та творчий потенціал. Сучасні освітні середовища потребують також коагентності, яку реалізують через активну співпрацю міжстейкхолдерами задля обміну знаннями, досвідом та збереження й розвитку як індивідуальної, так і колективної агентності.

Цифровізація освіти ставить перед закладами вищої освіти виклики щодо збереження академічної доброчесності, оскільки розширює можливості для академічного шахрайства. Водночас цифровий розрив залишається серйозною проблемою, впливаючи на рівність доступу до освітніх ресурсів та обмежуючи реалізацію агентності студентів і викладачів. Для подолання цих викликів необхідно впроваджувати комплексні стратегії, що передбачають розвиток цифрової грамотності, створення рівних умов доступу до технологій, а також реалізацію ефективних інституційних заходів і політик, спрямованих на зміцнення культури академічної доброчесності.

Таким чином, для успішного розвитку агентності в цифровому навчальному середовищі необхідно застосовувати гнучкий підхід до використання технологій, урахувати етичні аспекти, та зберігати творчість і критичне мислення, які є основою ефективної освіти в умовах цифровізації.

Інтеграція цифрових інструментів змінює взаємодію між студентами, викладачами та навчальним середовищем, тому перспективи дослідження вбачаємо у вивченні впливу цифрових технологій на розвиток окремих типів агентності суб'єктів освітнього процесу, негативних наслідків їх надмірного застосування та розробці стратегій для сталого розвитку агентності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про освіту. №2145-VIII § розд. I ст. 1. (2017). Відновлено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
2. Старцева, Н., Льченко, В., & Карпенко, О. (2024). Студентська агентність та її типи: застосування в мовному навчальному середовищі. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (99), 133-140. Відновлено з: <file:///D:/Downloads/23895-Текст%20статті-45991-1-10-20240630.pdf>.

3. Anderson, T. (2008). *The Theory and Practice of Online Learning*. Athabasca University Press. Retrieved from: https://www.aupress.ca/app/uploads/120146_99Z_Anderson_2008-Theory_and_Practice_of_Online_Learning.pdf.
4. Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1–26. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>.
5. Bates, I. P., Davies, J. G., Murphy, C., & Bone, A. (2005). A multi-faculty exploration of academic dishonesty. *Pharmacy Education*, 5(1), 69–76. Retrieved from: <https://pharmacyeducation.fip.org/pharmacyeducation/article/view/108/87>.
6. Bown, J. (2009). Self-regulatory strategies and agency in self-instructed language learning: A situated view. *The Modern Language Journal*, 93(4), 570–583. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2009.00965.x>.
7. Bueno, D. C. (2024). Promoting Academic Integrity – Strategies to Raise Plagiarism Awareness and Foster Originality among MAEd Students. *Institutional Multidisciplinary Research and Development Journal*, 7(8), 456–477. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/380037562_Promoting_Academic_Integrity-Strategies_to_Raise_Plagiarism_Awareness_and_Foster_Originality.
8. Davis, A. (2023) Academic integrity in the time of contradictions. *Cogent Education*, 10(2). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2289307>.
9. Dede, C. (2008). Theoretical Perspectives Influencing the Use of Information Technology in Teaching and Learning. In J. Voogt & G. Knezek (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (pp. 43–62). Boston, MA: Springer US. Retrieved from: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-0-387-73315-9_3.
10. Emirbayer, M., & Mische, A. (1998). What is Agency? *American Journal of Sociology*, 103(4), 962–1023. <https://doi.org/10.1086/231294>.
11. Eteläpelto, A., Vähäsantanen, K., Hökkä, P., & Paloniemi, S. (2013). What is agency? Conceptualizing professional agency at work. *Educational Research Review*, 10, 45–65. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2013.05.001>.
12. Hamid, M., & Baldauf, R. (2011). English and socio-economic disadvantage: learner voices from rural Bangladesh. *Language Learning Journal*, 39(2), 201–217. <https://doi.org/10.1080/09571736.2011.573687>.
13. Henning, M., Ram, S., Malpas, P., Sisley, R., Thompson, A., & Hawken, S. (2013). Reasons for academic honesty and dishonesty with solutions: A study of pharmacy and medical students in New Zealand. *Journal of Medical Ethics*, 4(10), 702–709. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/255975728_Reasons_for_academic_honesty_and_dishonesty_with_solutions_A_study_of_pharmacy_and_medical_students_in_New_Zealand.
14. Holden, O. L., Norris, M. E., & Kuhlmeier, V. A. (2021). Academic Integrity in Online Assessment: A Research Review. *Frontiers in Education*, 3. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.639814>.
15. Holmes, W., & Porayska-Pomsta, K. (2023) *The Ethics of Artificial Intelligence in Education: Practices, Challenges, and Debates*. In C. A. Lu, W. Holmes & K. Porayska-Pomsta (Eds.), *AI & Society* (pp. 93-96). Routledge. Retrieved from: <https://hrcak.srce.hr/en/file/439501>.
16. Johnson, L., Becker, S. A., & Cummins, M. (2021). *The NMC Horizon Report: 2021 Higher Education Edition*. EDUCAUSE. Retrieved from: <https://library.educause.edu/media/files/library/2021/4/2021hrteachinglearning.pdf?la=en&hash=C9DEC12398593F297CC634409DFF4B8C5A60B36E>.
17. Leijen, Ä., Pedaste, M., & Lepp, L. (2020). Teacher agency following the ecological model: how it is achieved and how it could be strengthened by different types of reflection. *British Journal of Educational Studies*, 68(3), 259–310. <https://doi.org/10.1080/00071005.2019.1672855>.
18. Marshall, V., & Clarke, P. (2010). Agency and social structure in aging and life-course research. In D. Dannefer & C. Phillipson, *The SAGE handbook of social gerontology* (pp. 294–305). London: SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446200933.n22>.
19. Mukhlis, H., Haenilah, E. Y., Sunyono, Maulina, D., Nursafitri, L., Nurfaizal, & Noerhasmalina (2024). Connectivism and digital age education: Insights, challenges, and future directions. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 45(3), 803–814. <https://doi.org/10.34044/j.kjss.2024.45.3.11>.
20. OECD. (2018). The Future of Education and Skills. Education 2030. Published under the responsibility of the Secretary-General of the OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf.
21. OECD. (2019). Conceptual Learning Framework. Student Agency for 2030. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/concept-notes/Student_Agency_for_2030_concept_note.pdf.
22. Palfreyman, D. (2006). Social context and resources for language learning. *System*, 34(3), 352–370. <https://doi.org/10.1016/j.system.2006.05.001>.
23. Priestley, M., & Drew, V. (2019). Professional Enquiry: an ecological approach to developing teacher agency. In D. Godfrey & C. Brown (Eds.), *An eco-system for research-engaged schools. Reforming education through research* (pp. 154–170). London: Routledge. Retrieved from: https://dspace.stir.ac.uk/bitstream/1893/28253/1/Professional%20Enquiry_ecological%20agency_final.pdf.
24. Rabi, S., Patton, L., Fjortoft, N., & Zgarrick, D. (2006). Characteristics, Prevalence, Attitudes, and Perceptions of Academic Dishonesty Among Pharmacy Students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 70(4), 73. Retrieved from: <https://pub.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1636980/>.
25. Robinson, L., Cotten, S. R., Ono, H., Quan-Haase, A., Mesch, G., Chen, W., Schulz, J., & Stern, M. J. (2015). *Digital Inequalities and Why They Matter. Information, Communication & Society*, 18(5), 569–582. Retrieved from: [file:///D:/Downloads/Digital_inequalities_and_why_they_matter%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/Digital_inequalities_and_why_they_matter%20(1).pdf).

26. Siemens, G. (2005). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3–10. Retrieved from: https://jotamac.typepad.com/jotamacs_weblog/files/connectivism.pdf.
27. UNESCO (2016). Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all. Retrieved from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>.
28. UNESCO (2016). What you need to know about global citizenship education. Retrieved from: <https://www.unesco.org/en/global-citizenship-peace-education/need-know>.
29. United Nations. (2015) Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Retrieved from: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
30. van Dijk J. A. G. M. (2006). Digital divide research, achievements and shortcomings. *Poetics*, 34(4-5), 221–235. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2006.05.004>.
31. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press. Retrieved from: <https://home.fau.edu/musgrove/web/vygotsky1978.pdf>.
32. Wass, R. (2012). *Developing critical thinkers in Higher Education: A Vygotskian perspective : thesis*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/281049724_Developing_critical_thinkers_in_Higher_Education_A_Vygotskian_perspective.
33. Weller, M. (2011). *The Digital Scholar: How Technology is Transforming Scholarly Practice*. London: Bloomsbury Academic. Retrieved from: <https://www.bloomsburycollections.com/monograph?docid=b-9781849666275>.

Стаття надійшла до редакції 27.02.2025

Стаття рекомендована до друку 12.04.2025

Natalya Startseva – PhD, Associate Professor at the Department of Business Foreign Language and Translation, V. N. Karazin Kharkiv National University; ; e-mail: nstartseva@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0264-913X>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=GLaHCaAAAAJ&hl=ru>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Natalya-Startseva-2268587114>

Valeriia Ilchenko – Senior Lecturer at the Department of Business Foreign Language and Translation, V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: valeriia.ilchenko@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6757-1882>; GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?hl=ru&user=-o2ScB8AAAAJ>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Valeriia-Ilchenko-2268576625>

Olena Karpenko – Senior Lecturer at the Department of Business Foreign Language and Translation, V. N. Karazin Kharkiv National University; e-mail: yelena.karpenko@karazin.ua; ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6795-2487> GOOGLE SCHOLAR: <https://scholar.google.com/citations?hl=ru&authuser=1&user=yQX25gIAAAAJ>; RESEARCH GATE: <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Olena-Karpenko-2294068718>

AGENCY IN THE DIGITAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT: OPPORTUNITIES AND RISKS

The article examines the impact of the digital educational environment on the agency of all subjects of the educational process, the resulting transformational changes in agency, potential vectors of its development, and the risks caused by the application of digital educational technologies. The influence of different types of agency on the formation of a sustainable learning environment in the context of digitalisation is determined: student agency is conducive to the adaptation of students to local and global transformations; teacher agency ensures the flexibility of the educational process; co-agency contributes to the strengthening of subject interaction and effective collaboration between all stakeholders of the educational environment. The article highlights that the latest technologies have both a positive and negative impact on the development of all types of agency: learning management systems (LMS) and interactive online platforms help to expand access to educational resources, personalise the learning process and increase its flexibility. Despite their significant benefits, digital technologies in education also pose a number of challenges. The key risks include the digital divide, whereby some students may be left out of the mainstream educational process due to low levels of technological accessibility or lack of digital skills, and the negative impact on academic integrity, which is the proliferation of opportunities for academic misconduct, including plagiarism and misuse of educational resources. The authors emphasise the need to maintain an optimal balance between the integration of digital technologies and the use of traditional pedagogical approaches, which will help to improve the efficiency of the educational process, preserve academic integrity and form a sustainable agency in the educational process subjects.

Key words: academic integrity, co-agency, digital divide, digital educational environment, digital educational technologies, student agency, teacher agency.

REFERENCES

1. Pro osvitu. №2145–VIII § rozd. I st. 1. (2017). Vidnovleno z: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.

2. Startseva, N., Il'chenko, V., & Karpenko, O. (2024). Students'ka ahentnist' ta ii typy: zastosuvannia v movnomu navchal'nomu seredovyschi. *Visnyk KhNU imeni V. N. Karazina. Serii: Inozemna filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov*, (99), 133-140. Vidnovleno z: <file:///D:/Downloads/23895-Текст%20сratti-45991-1-10-20240630.pdf>.
3. Anderson, T. (2008). *The Theory and Practice of Online Learning*. Athabasca University Press. Retrieved from: https://www.aupress.ca/app/uploads/120146_99Z_Anderson_2008-Theory_and_Practice_of_Online_Learning.pdf.
4. . Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual Review of Psychology*, 52, 1-26. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>.
5. Bates, I. P., Davies, J. G., Murphy, C., & Bone, A. (2005). A multi-faculty exploration of academic dishonesty. *Pharmacy Education*, 5(1), 69-76. Retrieved from: <https://pharmacyeducation.fip.org/pharmacyeducation/article/view/108/87>.
6. Bown, J. (2009). Self-regulatory strategies and agency in self-instructed language learning: A situated view. *The Modern Language Journal*, 93(4), 570-583. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4781.2009.00965.x>.
7. Bueno, D. C. (2024). Promoting Academic Integrity – Strategies to Raise Plagiarism Awareness and Foster Originality among MAEd Students. *Institutional Multidisciplinary Research and Development Journal*, 7(8), 456-477. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/380037562_Promoting_Academic_Integrity-Strategies_to_Raise_Plagiarism_Awareness_and_Foster_Originality.
8. Davis, A. (2023) Academic integrity in the time of contradictions. *Cogent Education*, 10(2). <https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2289307>.
9. Dede, C. (2008). Theoretical Perspectives Influencing the Use of Information Technology in Teaching and Learning. In J. Voogt & G. Knezek (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education* (pp. 43-62). Boston, MA: Springer US. Retrieved from: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-0-387-73315-9_3.
10. Emirbayer, M., & Mische, A. (1998). What is Agency? *American Journal of Sociology*, 103(4), 962-1023. <https://doi.org/10.1086/231294>.
11. Eteläpelto, A., Vähäsantanen, K., Hökkä, P., & Paloniemi, S. (2013). What is agency? Conceptualizing professional agency at work. *Educational Research Review*, 10, 45-65. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2013.05.001>.
12. Hamid, M., & Baldauf, R. (2011). English and socio-economic disadvantage: learner voices from rural Bangladesh. *Language Learning Journal*, 39(2), 201-217. <https://doi.org/10.1080/09571736.2011.573687>.
13. Henning, M., Ram, S., Malpas, P., Sisley, R., Thompson, A., & Hawken, S. (2013). Reasons for academic honesty and dishonesty with solutions: A study of pharmacy and medical students in New Zealand. *Journal of Medical Ethics*, 4(10), 702-709. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/255975728_Reasons_for_academic_honesty_and_dishonesty_with_solutions_A_study_of_pharmacy_and_medical_students_in_New_Zealand.
14. Holden, O. L., Norris, M. E., & Kuhlmeier, V. A. (2021). Academic Integrity in Online Assessment: A Research Review. *Frontiers in Education*, 3. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.639814>.
15. Holmes, W., & Porayska-Pomsta, K. (2023) *The Ethics of Artificial Intelligence in Education: Practices, Challenges, and Debates*. In C. A. Lu, W. Holmes & K. Porayska-Pomsta (Eds.), *AI & Society* (pp. 93-96). Routledge. Retrieved from: <https://hrcak.srce.hr/en/file/439501>.
16. Johnson, L., Becker, S. A., & Cummins, M. (2021). *The NMC Horizon Report: 2021 Higher Education Edition*. EDUCAUSE. Retrieved from: <https://library.educause.edu/-/media/files/library/2021/4/2021hrteachinglearning.pdf?la=en&hash=C9DEC12398593F297CC634409DFF4B8C5A60B36E>.
17. Leijen, Ä., Pedaste, M., & Lepp, L. (2020). Teacher agency following the ecological model: how it is achieved and how it could be strengthened by different types of reflection. *British Journal of Educational Studies*, 68(3), 259-310. <https://doi.org/10.1080/00071005.2019.1672855>.
18. Marshall, V., & Clarke, P. (2010). Agency and social structure in aging and life-course research. In D. Dannefer & C. Phillipson, *The SAGE handbook of social gerontology* (pp. 294-305). London: SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781446200933.n22>.
19. Mukhlis, H., Haenilah, E. Y., Sunyono, Maulina, D., Nursafitri, L., Nurfaizal, & Noerhasmalina (2024). Connectivism and digital age education: Insights, challenges, and future directions. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 45(3), 803-814. <https://doi.org/10.34044/j.kjss.2024.45.3.11>.
20. OECD. (2018). *The Future of Education and Skills. Education 2030*. Published under the responsibility of the Secretary-General of the OECD. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf.
21. OECD. (2019). *Conceptual Learning Framework. Student Agency for 2030*. Retrieved from: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/concept-notes/Student_Agency_for_2030_concept_note.pdf.
22. Palfreyman, D. (2006). Social context and resources for language learning. *System*, 34(3), 352-370. <https://doi.org/10.1016/j.system.2006.05.001>.
23. Priestley, M., & Drew, V. (2019). Professional Enquiry: an ecological approach to developing teacher agency. In D. Godfrey & C. Brown (Eds.), *An eco-system for research-engaged schools. Reforming education through research* (pp. 154-170). London: Routledge. Retrieved from: https://dspace.stir.ac.uk/bitstream/1893/28253/1/Professional%20Enquiry_ecological%20agency_final.pdf.
24. Rabi, S., Patton, L., Fjortoft, N., & Zgarrick, D. (2006). Characteristics, Prevalence, Attitudes, and Perceptions of Academic Dishonesty Among Pharmacy Students. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 70(4), 73. Retrieved from: <https://pub.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC1636980/>.

25. Robinson, L., Cotten, S. R., Ono, H., Quan-Haase, A., Mesch, G., Chen, W., Schulz, J., & Stern, M. J. (2015). *Digital Inequalities and Why They Matter*. *Information, Communication & Society*, 18(5), 569–582. Retrieved from: [file:///D:/Downloads/Digital_inequalities_and_why_they_matter%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/Digital_inequalities_and_why_they_matter%20(1).pdf).
26. Siemens, G. (2005). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3–10. Retrieved from: https://jotamac.typepad.com/jotamacs_weblog/files/connectivism.pdf.
27. UNESCO (2016). Education 2030: Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4: Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all. Retrieved from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656>.
28. UNESCO (2016). What you need to know about global citizenship education. Retrieved from: <https://www.unesco.org/en/global-citizenship-peace-education/need-know>.
29. United Nations. (2015) Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Retrieved from: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
30. van Dijk J. A. G. M. (2006). Digital divide research, achievements and shortcomings. *Poetics*, 34(4-5), 221–235. <https://doi.org/10.1016/j.poetic.2006.05.004>.
31. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press. Retrieved from: <https://home.fau.edu/musgrove/web/vygotsky1978.pdf>.
32. Wass, R. (2012). *Developing critical thinkers in Higher Education: A Vygotskian perspective : thesis*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/281049724_Developing_critical_thinkers_in_Higher_Education_A_Vygotskian_perspective.
33. Weller, M. (2011). *The Digital Scholar: How Technology is Transforming Scholarly Practice*. London: Bloomsbury Academic. Retrieved from: <https://www.bloomsburycollections.com/monograph?docid=b-9781849666275>.

The article was received by the editors 27.02.2025

The article is recommended for printing 12.04.2025